

ADRIEN DE CARNÉ

Barz an Arvor

Kristen ha Breizad da virviken.

Rouanez an Nenvou

Mister santel en eun arvest

BREST

Moulerez ru ar C'hastell, 4.

1927

ADRIEN DE CARNÉ

Barz an Arvor

Kristen ha Breizad da virviken.

Rouanez an Nenvou

Mister santel en eun arvest

BREST

Moulerez ru ar C'hastell, 4.

1927

Oberoù A. de Carné, Barz an Arvor ⁽¹⁾

Breiz karet, pezh c'hoari e tri arvest.

Ar yalc'had aour, c'hoari farsus en eun arvest
(3e éd.).

Ar mabig Jezuz, mister kristen en eun arvest
(2e éd.).

Kristof ar C'hrenv, mister kristen en eun arvest.

An aotrou Flammik, c'hoari farsus e daou arvest.

Tarsiziuz, mister kristen en eun arvest (2e éd.).

Saig ar paotr fin, c'hoari farsus en eun arvest.

Barnedigez Doue, mister kristen en eun arvest.

Sac'h ar marichal, c'hoari farsus en eun arvest
(2e éd.).

Judikael, mister kristen en eun arvest.

Ar galon vat, c'hoari plijadurus en eun arvest
(2e éd.).

Ar c'hoz vedisin, c'hoari farsus en eun arvest.

Lilienn ar Folgoat, mister kristen en eun arvest.

Ar mab foran, mister santel en eun arvest.

Fanch vras ha Fanch vihan, c'hoari farsus en
eun arvest.

Yann e yalc'had, c'hoari kentelius en eun arvest.

An tri goulenn, c'hoari plijadurus en eun arvest.

Yannig mil vicher, c'hoari plijadurus en eun
arvest.

Rouanez an nenvou, mister santel en eun arvest.

EVID AR MERC'HED BIHAN

Noz Nedeleg, mister kristen en eun arvest.

(1) Ar peziou ze a gaver, e Brest, e moulererz ru ar C'hastell, 4.

C'HOARIERIEN

AN TAD KOZ, gwenn e vleo.

LANIG, 7 vloaz

FANCHIG, 8 —

LOIZ, 8 —

RONAN, 9 —

KLAODA, 10 —

e vipien vihan.

AR WERC'HEZ VARI.

SANT PER, abostol.

SANT YANN, abostol.

SANT THOMAS, abostol.

RESFA, yuzevez, 25 ploaz.

AZAEI, he mab, 8 vloaz.

EUR ZOUDARD.

SANT GABRIEL, arc'heal.

NAO EAL.

Daou zen o tougen eur c'hraoz.

Kement ma a dremen, epad al lodenn genta, e Breiz-Izel, e Brelès, epad an diou lodenn all e Jeruzalem. Bankou, Kadoriou. E goueled an teatr, eur gouel a zigoro da zilost ar mister, evit ma vezo gwelet Kurunidegez ar Werc'hez.

ARGUMENT

Les premières pages de ce livret intéressent, particulièrement, le bourg de Brélès, où se tiendra un Congrès marial au printemps de 1927. Mais la seconde et la troisième partie tout à fait indépendantes de la première, constituent, à elles seules, un mystère complet, qui cherche à glorifier, le mieux qu'il peut, la très sainte et très aimée Vierge Marie. L'archange Gabriel, portant la palme des martyrs, lui annonce que l'heure de sa joie est enfin venue. Saint Pierre et Saint Jean assistent, désolés, à ses derniers moments. Elle meurt d'amour et s'endort, dans les visions d'une délicieuse extase. Un miracle éclatant, la résurrection d'un petit enfant, se produit sur le passage de son convoi. Saint Thomas, revenant d'Asie, où il prêchait l'Évangile, raconte qu'il vient d'assister à la triomphante Assomption, en entrant à Jérusalem. Les apôtres, éclairés par l'Esprit Saint, prédisent la gloire toujours croissante de l'Immaculée, dans les siècles futurs. Les anges interviennent. Aux pieds de Marie, assise sur un trône, et portant la couronne, ils chantent le cantique de la *Reine des Cieux*. (1)

(1) Des traditions, aussi anciennes que vénérables, justifient tous les épisodes exposés dans ce petit mystère.

KENTA LODENN

KENTA DIVIZ

*Azet eo an tad koz, e unan, war eur gador,
en e di, e zaouarn oc'h en em harpa ouz e vaz.*

AN TAD KOZ, d'an dud

Epad ar gwall amzer, e Breiz-Izel, pa vez du an oabl gand ar c'hoummoul o redek dindan avel vras ar mor, an heol, evelato, a stlap, awechou, eur sklerder bennak en denvalijen ze. An traou ne d-eont ket en eur c'hiz all diwarbenn ar gozni. An dud koz o deus bevet hir amzer dija; gouzanvet o deus, siouaz! Rak se enkrezet eo, peurliesa, o buhez paour. Met evel en nenv goulaouet gant bannou an heol, madelez an Aotrou Dou a laka ive, peb en amzer, eur beradig sklerijenn venniget da skedi war taliou tenval ar re goz, eul levenez bennak da zic'hloc'hari o c'halonou. Ha dioc'h pelec'h eo e teu daveto ar frealzidigez dudius se? Her gouzout a rit holl, Bretoned vat deuet aman d'am zelaou. Dont a ra a berz ar vipien vihan. Mat; c'houezek map bihan am eus, me, hag emaoun o c'hedal, hirio, pevar pe bemp anezo. *Klevet a reer moueziou laouen o c'hlabouza er meaz. Klevit! ema o tont aman va bugaleigou.*

II DIVIZ

KLAODA, LOIZ, RONAN, FANCHIG ha LANIG a zired laouen, hag en em laka, holl a unan, da boket start d'o zad koz, en eur c'hoarzin hag o krial.

AR VUGALE, o krial holl a unan

Deiz mat d'eoc'h, tad koz, deiz mat d'eoc'h

AN TAD KOZ

Gouestad! gouestad! emac'h o vont da lakaat ho tad koz paour da goueza. Gouestad! Azevit holl war ar bank se em c'hichen. An holl a azez. Mat; eur c'helou mat am eus da rei da anaout d'eoc'h, eur c'helou eus ar re wella.

KLAODA

Pehini 'ta?

AN TAD KOZ

Bez' e vezo aman, e Brelès, etre an nevez amzer hag an hanv a zeu, eur c'hendalc'h hag a vezo, war eun dro, a bouez bras hag eus ar re gaera.

RONAN

Evit petra, tad koz, evit petra?

AN TAD KOZ

Evid enori, meuli ha karout mui oc'h mui ar Werc'hez Vari venniget, mamm zantel hor Zalver ha patrounez Vrelès.

KLAODA

Ha brao e vezo ar goueliou-ze?

AN TAD KOZ

Brao eus ar re vrava.

RONAN

Ha digant piou eo, tad koz, hoc'h eus klevet ar c'helou-ze?

AN TAD KOZ

Digant piou? N'eo ket red beza sorser evid her gouzout; digand an aotrou person 'ta. Hennez eo va mignon bras, pell zo. Hag ar c'hendalc'h se a zigaso eur vad vras d'an holl, evit silvidigez o eneou. Ar Werc'hez Vari a roio d'eomp kant evid unan en eskemm d'hor pedennou paour; rak her gouzout a rit, ker-kouls ha me, er vourc'h ma e karer an ltron Varia gand eur garantez virvidik.

KLAODA

A zo gwir, tad koz; he c'harout a reomp, holl, a greiz kalon.

AN TAD KOZ

Epad ar c'hendalc'h ma komzen anezan ouzoc'h, mil ha mil gras dispar a ziskenno warnomp, ha, da genta, war an eskob santel ha karet Kemper ha Leon, ha war hor person mat. Red eo 'ta bugaleigou, karout mui oc'h mui ar Werc'hez, pa ne ve nemet da ziskouez eo, peb hini ac'hanoc'h, eur gwir vreizad.

RONAN

Penaos 'ta, tad koz, e vez diskouezet emeur eur gwir vreizad o karout ar Werc'hez Vari?

AN TAD KOZ

Penaos? pennglaouig ma 'z out. Breiz a bez, ha dreist holl, Breiz Izel, eo rouantelez ar Werc'hez. Pardonioù bras a zo en deo 'R eor e Breiz-Izel. Ped zo anezhañ, ped a bar donioù bras?

LANIG

N'ouzoun ket.

AN TAD KOZ

Ha te, Fanchig?

FANCHIG

N'ouzoun ket.

AN TAD KOZ

Mat; ha te Loiz?

LOIZ

Daou.

AN TAD KOZ

N'emaout ket ganti. Lavar neuze te, Ronan.

RONAN

Rumengol, Folgoat, Itron Varia, ar... ar...

AN TAD KOZ

Klevit! pevar fardon bras a zo evid ar Werc'hez. Tri zo en hon eskopti ni, Itron Varia ar Folgoat, Itron Varia Rumengol, Itron Varia Gallot e parrez Karantek. Unan zo en eskopti Gwenned, Itron Varia Alre.

KLAODA

Bez' ez eus evelato, tad koz, kalz ha kalz a bardoniou all, en eskopti ma, en enor d'ar Werc'hez.

AN TAD KOZ

Ya a vat; lidet eo an hano benniget se e pep leac'h en dro d'eomp; lidet eo er Porzou, e Beg ar Raz, e Trezien, e Kastell, er Relek, e

Berven, e Lambader, e Brelès, ha me oar me? Pehini ac'hanoc'h a lavaro d'in ped iliz a zo bet savet, evid ar Werc'hez, ne ket e Breiz a bez eo, met war douarou an eskopti ma hepken?

RONAN

Eun daou ugent iliz bennak.

AN TAD KOZ

O Ronan, Ronan paour! Bez' ez eus, war douarou an eskopti Kemper ha Leon hepken, ouspenn daou c'hant chapell pe iliz savet en enor da Vamm hor Zalver.

Nag hi a zo karet war ar c'horn ma a Vreiz! Nag hi a zo karet en hor bourc'h ni, a zo, enni unan eus an ilizou ze.

KLAODA

Brasa enor evid hor parrez hag evidomp. Ni a vezo bras hor plijadur da vont d'ar c'hendalc'h hoc'h eus komzet anezan ouzomp.

AN TAD KOZ

Ya, met mat eo en em lakaat e doare vat da zigemeret ar grasou hag ar c'henteliou a zeuio d'hor c'havout epad ar c'hendalc'h. Evid hen ober, an aotrou person en deus goulennet digand eur barz breizad ma savje eur mister santel en enor d'ar Werc'hez. Mat; great eo bet al labour gand ar barz koz. It, va mignonedigou; it da welet ar mister ze. Plijadur ho pezo. *Ar vugale a bok d'o zad koz hag a ya kuit.*

III DIVIZ

AN TAD KOZ, *e unan, d'an dud*

Karout a rit, tud vat, her gouzout a ran, karout a rit, a greiz kalon, ar Werc'hez Vari. Ema o vont da veza displeget d'eoc'h mister ROUANEZ AN NENVOU. Gwelet a reot maro burzodus Mari hag he c'hurunidigez er baradoz. Ra ziskenno, warnoc'h ha warnoun, karantez ha bennosiou an Itron Varia Vreles.

Ar gouel a ziskenn.

EIL LODENN

KENTA DIVIZ

YANN, *e unan, war e zaoulin, o sellet oc'h an nenvou*

Jezuz, va roue, va Zalver ha va Doue, va ene a drid o sonjal ennoc'h. Nag hi a zo hir an amzer, abaoe an deiz se ma 'z oc'h eat kuit diganeomp da bignat d'ar baradoz a oa war c'hed ac'hanoc'h. Nag hi a zo hir an amzer a dremenomp pell dioc'h ho tarem-pred santel. D'eoc'h e tleomp, evelato, trugarez, bennoz hag anaoudegez vat. Rak ho madelez, en hor c'henver, he deus lezet ganeomp daou denzor ha n'o deus ket o far, na war an douar, nag en nenvou. Lezet hoc'h eus d'eomp ar zakramant sakr an aoter m'ema, ennan, ho Korf, ho Kwad, hoc'h Ene hag ho Touelez!

Lezet hoc'h eus ive, ganeomp, keit ha ma vezo buhez enni, ho Mamm muia karet, hag a zo ive, hervez ho lavar, hor Mamm d'eomp-ni. *Resfa a zeu gouestad, hep beza gwelet gand Yann. Chom a ra e goueled an teatr. Selaou a ra, sioul ha didrouz.* Fellet eo bet d'eoc'h, va Doue, e chomje Mari ganen, p'eo gwir hoc'h eus va roet d'ezi da vab, araok mervel war ho kroaz. Goude ho kimiad, a rannas va c'hallon, deuet eo da jom em zi. Hag an ti ma, va hini, dister ha paour bete neuze, a zo deuet da veza, evit gwir, eur palez aour hag eun tour great a olifant, abaoe ma chom, ennan, an Hini a zo bet benniget etouez an holl gragez. *Yann a zav o welet Resfa.*

II DIVIZ

YANN, RESFA

RESFA

Ho tigarez mar plich, Yann. Chom sioul am eus great eur pennadig, hep beza gwelet ganeoc'h. Ne ket gand eur c'hoant dievez d'ho selaou, her c'hredi a hellit. Ho komzou diveza diwarbenn Mari a lekea, war eun dro, em spered, eur blijadur dudius hag eur souez eus ar re vrasa. Mari a garan start o veza ma 'z eo va mignonez a wir galon. Me a blij kalz d'in labourat ganti hag eviti, evel eur zervicherez paour. Met lavaret a reac'h diwar he fenn e oa bet benniget etouez an holl gragez. Mat; perak 'ta, d'ezi, eur vennoz ken dispar, eur vennoz vrasoc'h eget an hini roet, gant Doue, d'ar merc'hed all? Petra he deus great Mari a vuioc'h egedomp ni holl?

YANN

Ho taoulagad, Resfa, n'o deus ket gellet, beteg hen, sellet ouz ar sklerijenn a zeu dioc'h an nenvou. Pidi start a reomp, Per ha me, bemdez, evidoc'h, evit ma lugerno ar sklerijenn ze ennoc'h, pa blijo gand an Aotrou Doue. Benniget eo Mari etouez an holl gragez, abalamour d'eun enor kaeroc'h eget ar re gaera, bet roet d'ezi ha d'ezi he unan. Mamm hor roue, mamm hon Doue Jezuz Krist eo.

RESFA

Gwelet em eus ar C'hrist, pa n'oan nemet eur plac'hig; eun doujans eus ar re vrasa am eus bet hag am eus c'hoaz evitan; met e varo truezus ouz eur groaz, etre daou laer, a roas d'eomp eun dristidigez spontus hag eun nec'hamant a jom stag, da viken, e goueled hor c'halonou. Roet hor boa d'ezan hor fizians. Kredi a reamp e vije bet hor roue, en divije lekeat en e stad kenta rouantelez Israel. Mar d-oa roue, evit petra eo n'en deus ket kemeret ar galloud? Mar d-oa Doue, krenvoc'h e tlie beza eget ar maro. Allaz! mervel a reas koulskoude. N'hon eus ken tra da ober, ni, brem'an, nemet skuilla daelou o c'hortoz hor roue da zont, dindan lezenn hon tadou koz, dindan lezenn Moizez.

YANN

Ya, Resfa, lenva a reot, met hepken beteg an deiz anavezet gant Doue. En deiz se hoc'h ene a drido gant levenez ar Zent, dindan al lezenn nevez, lezenn an Aotrou Jezuz Krist. An eurusted se a zigouezo ganeoc'h evel eur

gopr o tont eus an nenv, abalamour d'ho karantez evit Mari, abalamour ive d'ho kalon leun a vadelez, leun a deneridigez evid ar re vihan, evid an dud klanv, evid ar beorien.

RESFA

Komz a rit eus ar beorien e poent hag en amzer. Evito eo oun deuet aman. Great em eus, evid ar vugale vihan, eur bern braoik a wiskamanchou a bep seurt, ha gouzout a ouzoun he deus Mari labouret ive evito. Aman e teuan da c'houlenn diganti an traou he deus kempennet eus he zu evid ar vugale geiz se. Daoust hag ema Mari aman?

YANN

N'ema ket. Eat eo e kear, met, e gwirionez, evid eur pennad hepken, ha n'ho pezo ket kalz a amzer da jom war c'hed anezi. *O sellet warzu ar meaz.*

Sellit! setu hi o tont en dro dourn ha dourn gand eur paotrig. Ne fazian ket, Resfa. Ho pugelig koant eo, Azael, hoc'h Azaelig karet. *Mari a zeu, ha, ganti, Azael, bokejou roz gwenn en e zourn.*

III DIVIZ

YANN, RESFA, MARI, AZAEL

Yann a ya da 'azeza pelloc'hik.

RESFA, da Azael

Perak e teuit aman, o tougen ar roz gwenn ze? E peleac'h hoc'h eus o c'hutuilhet?

AZAEL

El liorz, mamm, hag e fell d'in o rei d'an Itron Varia.

MARI

D'in me, paotrig karet? Perak 'ta? Ro kentoc'h d'az mamm ar bokejou ze.

AZAEL

Va mamm a zo he liorz leun a vleun. *Da Resfa*. N'eo gwir, mamm? Ar re ma, itron, a zo evidoc'h. Rei a feer traou kaer d'ar re a garer, hag ho karout a ran, me, a greiz va c'halon.

MARI

Na perak 'ta? n'ec'h eus va gwelet nemet diou pe deir gweach.

RESFA

N'eus forz; e gwirionez en deus lavaret d'in, meur a weach, edo e galon o virvi en e greiz evidoc'h, Mari.

MARI, *d'ar bugel*

Lavar d'in da vihana, mignonig, ar pezh az laka da gaout, em c'henver me, kemend all a garantez.

AZAEL

N'ouzoun ket; n'em eus gwelet morse rouanezed. P'emaoun ouz ho kwelet, avat, kredi a

ran e welan unan anezo, hag an hini vrava, a zo gwell. Perak? n'ouzoun ket. Pa gouskan...

RESFA

Tavit, va c'heazik tavit. C'houi a zo re hir ho teod, eun tammig; inoui a rit an dud.

MARI

Lezit hen da beurober e brezegennig, Resfa, ho pidi a ran. Petra c'hoarvez ganez pa gouskez?

AZAEL

Pa gouskan, ar gweled ac'hanoc'h am eus ive, peb en amzer. Deac'h da noz, a greiz va c'houk, ho kwelet em eus adarre. Pignat a reac'h uhel, uhel, uhel! Edo bugale vihan ha koantik holl, gwenn kann o zaeou, o nijal en dro deoc'h. Ar c'haera anezo a lekea eur gurunenn aour war ho penn. Ha sellet a rean me, o tridal gand al levenez.

MARI, *tener he mouez*

Ro d'in da vokejou roz; me az kar ive, a greiz va c'halon. *Azael a ro ar bleun*. Deus tostoc'h eun tammig, ma c'hellin poket d'it. *Mari a bok da Azael*. Ra ziskenno warnout bennosiou santel an Aotrou Doue.

RESFA

Ha breman, va faotrig, it dioc'htu d'ar gear. Abenn eur pennadig ez in kuit, me va unan, war ho lerc'h. *Azael a ya kuit*. *Yann a zav*.

IV DIVIZ

YANN, RESFA, MARI

MARI

Va gortozit eun tamm, me ho ped, Resfa. Emaoun o vont d'ar gambr all da gerc'hat ar pakadig gwiskamanchou am eus great, me ive, evid ar vugaleigou. *Mari a ya kuit.*

V DIVIZ

YANN, RESFA

YANN

Nag hen a zo karantezus ho pugel, Resfa. Ampart ha drant eo evel eul laouennanig.

RESFA

Eur paotrig mat eo anezan; n'oun ket evit lavaret nann.

YANN

Ne ket hepken eur paotrig mat eo ez eo. Ene eun eal a zo en e greiz. Ni, Resfa, ni ebestel dister an Aotrou Jezuz, ni, pec'herien baour, a zo bet roet evelato d'eomp, digand ar Sperred Santel, ar galloud da lenn bete goueled ar c'halonou. Lenn sklear a ran e kalon Azael. Karout a ra Mari; awalc'h eo; an eurusted ho pezo digand ar c'hrouadurig keaz se.

RESFA

Petra a fell d'eoc'h lavaret?

YANN

Me fell d'in lavaret e teuot war an hent ma 'z eer gantan d'ar zilvidigez, hag ho pugel eo hag ho lakaio war an hent benniget se.

RESFA

Ne glevan ket a grenn ho komzou, Yann.

YANN

O c'hlevet a reot, Resfa, ha dizale. Benniget an Aotrou Doue. Setu Mari o tont en dro; ho lezel a ran ganti. *Yann a ya kuit. Mari a zeu, eur pakadig dillad en he daouarn.*

VI DIVIZ

RESFA, MARI

MARI

Setu an traouigou great ganen evid ar re vihan. Labouret o deus evito va c'hegel ha va nadoz. Likiit an dillad se, Resfa, gand ar re hoc'h eus great ive eus ho tu, ha lodennit i, mar plich, d'ar re o devezo ezomm anezo.

RESFA

Emaoun o vont d'hen ober raktal, Mari. Doue r'ho pennigo.

MARI

Pokit, eus va ferz, me ho ped, d'hoc'h ealig Azael. *Resfa a ya kuit.*

VII DIVIZ

MARI *he unan. En em laka war he daoulin ha pedi a ra a vouez uhel, o sellet oc'h an nenvou.*

Mil ha mil bennoz a rankan da rei d'eoc'h, Doue galloudus a garan mui oc'h mui. Mar am eus, me, gouzanvet, en eur ho pinniga, enkresiou ha poaniou a bep seurt, peger kalet bennak ma oant, dreist holl e traon kroaz va Jezuz, digemeret em eus ive, diganeoc'h, eur frealzidigez a ya war vrasaat a zeiz e deiz. Abaoue m'eo eat kuit diganen va mab muia karet, ho madelez a laka, noz deiz, eur mor a c'hrasou diniver, eur mor a zudi da ruilha, em c'hreiz, e wagennou santel. Mar teu an eurusted se da greski c'hoaz, va ene a zilezo va c'horf hag en em zistago dioutan, anezan e unan, dindan pouez al levenez. *Souezet eun tamm. Petra zo? Gwelet em eus, a gav d'in, evel eur sklerder o skedi. Piou a zeu dave-doun a berz va Doue? An arc'heal Gabriel a zeu, o tougen en e zourn eur barr palmez eus ar re gaera.*

VIII DIVIZ

MARI, AN ARC'HEAL

AN ARC'HEAL. *Goude beza pleget e c'hlin deou dirag ar Werc'hez, sevel a ra dioc'htu en e za.*

Me ho salud, Mari, evel m'em eus ho saludet e Nazareth, gwechall, p'am eus kemennet d'eoc'h e c'hanjec'h eur mab, an Aotrou Jezuz Krist, ra vezo meulet. Gouzout a rit, emichans, perak e teuan hirio d'ho kavout.

MARI

Her c'hlevet a ran dioc'h ar joa zispar a zo em c'halon. Va Mab a fell d'ezan, war a gredan, va gervel en dro, d'e gichen.

AN ARC'HEAL

Hel lavaret hoc'h eus, Gwerc'hez santel; echu eo an amzer ho poa da dremen war an douar ma. Ema ar c'hloar ouz ho kortoz en nenvou. Dleet mat eo d'eoc'h, Rouanez ar verzerien, goude m'eo bet treuzet ho kalon gand eur c'hleze a c'hlae'har. Bremaik ho tremen-van a zigaso d'eoc'h eur c'houk sioul ha c'houek. Dihuna a reot dioutan el levenez peurbadus.

MARI

Eal santel va Doue, n'em eus ken respont da rei d'eoc'h nemet an hini hoc'h eus klevet gwechall, diganen, e Nazareth: Me zo servicherez an Aotrou. Ra vezo great d'in hervez ho lavar. *An arc'heal a ya kuit gouestadik, war e gil. Mari a jom war he daoulin, o pedi. Per ha Yann a zeu. Mari a zav.*

IX DIVIZ

MARI, PER, YANN

PER

Dont a reomp, Yann ha me, Mari, da gomz ouzoc'h diwarbenn traou a bouez bras a zell ouz silvidigez an eneu. Evit lakaat da grenvaat an Iliz savet gand hor Zalver Jezuz, kavet

eo bet d'eomp e ve mat dere'hel eur c'honsil e Jeruzalem.

YANN

Hag evit dont a benn eus al labour santel ze, skrivet hon eus d'hor breudeur, ebestel eveldomp ni, hag a zo eat d'ar broiou pell, da gas, d'an holl, Aviel an Aotrou Jezuz. Goulennet hon eus diganto dont aman da lakaat ganeomp, an traou da zont da vad.

PER

Goulenn a reomp atao ho kuzul, Mari, ha fizians ar vrasa hon eus ennoc'h, pa vez hano eus ar pezh a zell ouz al lezennou santel savet gand hor Mestr. Petra a zonjit, Mari, diwar-benn ar c'honsil da zont?

MARI

Kredi a ran e teuio eus ar vodadenn ze eur mad eus ar re vrasa evid an Iliz. Ar furnez a ziskeno warnoc'h, hep mar ebet, gant sklerijenn zantel ar Spered Glan. Setu aze va mennoz. Roet em eus, awechou, d'eoc'h, eun ali bennak a c'houlennec'h diganen. Diwar vremen, avat, n'ho pezo mui ali ebet ken eus va ferz. Echu eo va labour war an douar ma. Mont a ran etrezek va Mab, etrezek va Doue. N'oun ket klanv, ne c'houzanvan ket, n'ema ket liou ar maro ganen; met klevet em eus mouez an eal, hag emaoun war va zremenvan. Deuit d'am c'hichen. Me fell d'in mervel dirazoc'h. *Mari en em laka war eur gador hir; hanter azezet, hanter astennet eo warni, pen-nou gwele dindan he fenn.*

PER, *mantret*

Petra a livirit, Mari, petra a livirit? mantret omp hon daou diwar eun taol ker buan ze; skrija a reomp dindan ar glac'har. Ezomm bras hor boa eus ho skoazell, ezomm bras, Mari.

MARI

Diskenn a raio va skoazell dioc'h an nenvou, warnoc'h. Lakaat a rin da greski ho nerz hag ho furnez.

YANN, *mantret*

Mamm garet, mamm muia karet, chomit gand ho pugale, chomit ganen. Kalon Yann, ho mab paour, a zo poanius bras he enkreuz.

MARI, *he mouez o tinerza nemet eun tammig hepken*

Bezit laouen, mignoned karet, bezit laouen eleac'h lenva. Daoulagad an den n'o deus gwelet, e ziouskouarn n'o deus klevet, morse... ar pezh a welan... ar pezh a glevan... O bennoz! O burzud! O sklerder an nenvou! Doriou aour a zigor... liorzou steredet ar baradoz a welan... va Mab am galv, va Mab! va Aotrou! va Doue! Ar guerc'hez, ar verzerien, ar zent, holl war eun dro, a zeu d'am c'herc'hat. Nag hi a zo lirin sonouriez an telennou lekeat da gana gand an elez. Eur c'houk a beoc'h a zerr va daoulagad... Jezuz! va Jezuz! mervel... a ran... dindan flamm dudius va c'harantez... mervel a ran, etre... ho tivreac'h. *Mari a varv.*

Per ha Yann en em strink war o daoulin, tost d'ar gwele, peb hini e benn en e zaouarn, o lenva hag o pidi.

Ar gouel a ziskenn.

TREDE LODENN

X DIVIZ

YANN, eunan, melkoni ennan

Nag hen a zo bet kaer maro hor mestrez venniget, hor mamm gwelloc'h mil gweach eget an holl vammou. Klenved ebet, poan ebet, anken ebet. En despet d'ezi da veza deuet war an oad, he doare a oa hini eur plac'h yaouank ugent vloaz. Ne ket mervel eo he deus great ar Werc'hez dispar ze, met en em lakaat da, gousket c'houek evel eur bugelig etre divreac'h e vamm. Mar teu ar zioulder en hon eneou, warlerc'h eur seurt maro, ne da ket an traou er c'hiz se goude maro an dud all; eun dristidigez eus ar re boaniusa a zeu atao d'e heul. Allaz! Resfa a welan o tont aman. Mamm baour! beuzet eo he c'halon en eur mor a c'hlac'har. *Resfa a zeu.*

XI DIVIZ

YANN, RESFA

YANN

Ni a zo rannet hor c'halon, Resfa, abalamour d'ho klac'har euzus. Spontusa tra! Eat eo kuit diganeoc'h ho pugelig muia karet,

hoc'h Azaelig ker koant ha kel laouen. Deuet eo da veza eun ealig eus ar baradoz. Pidi a ra evidoc'h hag evidomp.

RESFA, o tifronka gand he glac'har

Daou c'houli a laka gwad va c'halon da redek, maro va mignonez vras, Mari, ha maro va faotrig karet. Mervel a rin diwar gwalleuriou ken doanius se. Goude eur c'hlenved di-druvez hag eus ar re verra, marvet eo... va mabig... etre va divreac'h... o sellet... o sellet... oc'h an nenvou... o vouse'hoarzin... o poket d'in. *O tifronka mui oc'h mui.* Pidi a ra evidoun, dioc'h ho lavar, Yann. N'ouzoun ket, ha... ha gwir... e ve an dra ze. C'houli, da vihana, a hell pidi evidoun, ho Toue Jezuz.

YANN

Hag hen ober a reomp, gand an druez vras hon eus ouzoc'h. En despet d'ho poan, Resfa baour, red e ve, koulskoude, ober an traou, pegement bennak a c'hlac'har ho pezo gand al labour kanvaouus se. Petra hoc'h eus great da gas ho pugelig da gousket e peoc'h ar bez?

RESFA, o tifronka atao

Great em eus, o c'houela leiz va c'halon, kemend a oa red. Sebeliet em eus, me va unan, ar paour keazik, hag astennet eo war e gravaz-kaon. Emaoun o vont d'am zi, a zo tostik tost aman, da lakaat e gorfig paour da vont kuit. Trugarez d'eoc'h, Yann, evid ho madelez. *Resfa a ya kuit. Per a zeu.*

XII DIVIZ

YANN, PER

PER

Bez' ez eus tu hont, Yann, eleiz a dud deuet da gas d'ar bez korf santel Mari. Ni a yelo ive da heulia ganto; met e ve mat, da genta, war va mennoz, o lakaat holl da gerzet, hervez ar reiz, peb hini dioc'h e renk. Diez e vezo, o veza ma teu, eus eun tu all, tud oc'h heulia korf maro ar bugel bihan.

YANN

Red eo, abarz pep tra, miret na zeufe ar reustl hag ar c'hemmesk etouez an holl dud se. *Daou zen a zeu eus tu kleiz an teatr, o tougen war eur c'hraoaz korf maro Azael, eur ballenn wenn warnan adaleg an treid beteg ar penn. Dont a ra, Resfa, warlerc'h, o lenva. Per ha Yann a ya kuit.*

XIII DIVIZ

RESFA, AN DAOU ZEN, EUR ZOUDARD

Eur zoudard a zeu eus tu deou an teatr, eur goaf houarn en e zourn. Gourc'hemenn a ra, a vouez rust, d'an daou zen a zoug ar c'hraoaz.

AR ZOUDARD, rust

Na d-it ket pelloc'h. Chomit aze!
An daou zen a laka ar c'hraoaz war an douar, e kreiz an teatr.

RESFA, *o vont buan d'ar penn araok eus ar c'hraoaz*

Perak, me ho ped, perak?

AR ZOUDARD, rust

Arabad en em gemmeska holl evelse. Lezit da dremen, da genta, ar re a zo en ho raok.

RESFA

Pere?

AR ZOUDARD

Ar re a ya da gas beteg he bez eur c'hreg a read Mari anezi.

RESFA. *En em laka war ^{he} daoulin, o sellet oc'h tu deou an teatr. Pedi a ra a vouez uhel, he daouarn kroazet war he c'halon.*

O Mari! va mignonez santel, Mari, va c'hoar garet, koll a ran, war eun dro, kemend a veze ker karet ganen, c'houi hoc'h unan, Mari, ha va bugelig Azael. Ema ho korf dinamm o vont da veza lekeat en douar. Ema hoc'h ene glan er penn uhela eus an nenvou. Kavet hoc'h eus ho mab a nevez. Goulennit digantan m'en devezo truez ouzin. Perak n'em eus ket, me, kredet ennan? Perak n'em eus ket lavaret d'ezan: Jezuz! ma vijec'h bet aman, va bugel ne vije ket maro!

AZAEL, *dindan pallenn wenn ar c'hraoaz*

Mamm!

RESFA, *spontet a grenn*

Daoust hag hen e ve troet va spered?

AZAEL, *dindan ar ballenn atao*

Mamm, mamm! peleac'h emaoe'h? Mamm!

RESFA, *dare d'ezi da zempla*

Va harpit! va harpit, en han' Doue. Petra? Petra zo? Eun huvre? *Ar zoudard a zeu hag a ro skoazell da viret outi da goueza. He laka a ra da azeza. Azael a zistaol diwar e dro pallenn ar c'hravaz, hag a zav sounn, e linsel wenn en dro d'ezan. En em strinka a ra e divreac'h e vamm, hag a bok d'ezi, meur a weach, gand holl nerz e galon. An daou zen a zouge ar c'hravaz a ya kuit, ar zoudard ganto, spontet o zri, peb hini o sevel e zivreac'h.*

RESFA, *foll gand al levenez*

Daoust ha n'heller ket... ha n'heller ket... mervel... mervel... dindan... pouez al levenez? Jezuz! kredi a ran ennoc'h... Jezuz! me hoc'h ador! Yann a zeu.

XIV DIVIZ

RESFA, AZAEL, YANN

YANN

Kelou ar burzud c'hoarvezet ganeoc'h, Resfa, a zo deuet d'hor c'havout buanoc'h eget eul luc'hedenn. Nag hi a zo bras madelez hon Doue!

RESFA

Trugarez ha bennoz a roin d'ezan keit ha ma chomo va buhez ennoun. Kredi a ran start, breman, en Aotrou Jezuz. Ho Toue a vezo va Doue; her c'harout a rin bete ma varvin.

YANN

Petra 'm boa kemennet d'eoc'h, n'eus ket pell? Lavaret a rean: Ho pugel eo hag ho kaso war hent ar zilvidigez. Daoust ha n'eo ket deuet da wir ar c'homzou ze? Rak n'eus netra dreist galloud an Aotrou Doue. *Da Azael.*
Ha te, paotrig, lavar d'eomp ar pezh a zo digouezet ganez.

AZAEL

Ya. Gwelet em eus eun itron gaer meurbet o stoui warnoun. Henvel bras e oa ouz an Itron Varia. Sav bugelig, emezi, sav a varo da veo; ha me ha dihuna raktal, neuze, laouen.

YANN

Ha petra fello d'eoc'h ober, breman, Resfa, goude beza digemeret kemend all a c'hrasou dispar?

RESFA

Petra fell d'in? N'eus mar ebet; sakramant ar vadiziant a c'houlennan, evidoun hag evid Azaelig.

YANN

Ra vo meulet hor Zalver! ra vo meulet e vamm garantezus! Ho pinniga a ran ho taou,

va bugale. Setu Per o tont aman; edon war c'hed anezan. *Resfa a ya kuit, Azael ganti, Per a zeu.*

XV DIVIZ

YANN, PER

YANN

Me a zo atao gouliet bras va c'halon, Per, abaoue ma 'z eo eat kuit Mari diganeomp.

PER

A zo gwir, hag henvel omp, breman ouz an emzivaded keiz. Mari a oa evidomp eur vamm a guzül mat. Fizians am eus, evelato, e plijo d'ezi lezel he skoazell c'halloudus da ziskenn, dioc'h an nenvou, warnomp.

YANN

Ar skoazell ze a zo en em ziskouezet dija, Per, war an hent ma 'z ead gantan beteg ar bez en deus digemeret he c'horf gwerc'h. C'hoarvezet eo eleiz a vurzudou a hed an hent se. Tud klanv a zo bet roet d'ezo ar yec'hed; pec'herien galet a zo bet lekeat da zistrei ouz Doue. Savet eo bet a varo da veo Azael, ar bugelig fur ze, hag e vamm a zo breman birvidik he c'harantez evid an Aotrou Jezuz.

PER

Darvoudou all am eus da rei da anaout d'eoc'h, Yann. Thomas, hor breur karet, a oa

eat, her gouzout a rit, er broiou pell, da brezek an Aviel d'an dud gouez. Gounit a rea eleiz a eneou da Zoue, en tu d'ar zao-heol, er vro Indez, en Azi. Kemennet em eus d'ezan dont en dro buan, evid ar c'honsil a felle d'eomp derehel aman, evel a ouzoc'h. Deut eo Thomas en dro; ema en hon touez, ha gwelet en deus, dioc'h a leverer, burzudou kaer, e bolz an nenv, a us da Jeruzalem.

YANN

Pere 'ta?

PER

N'oun ket evid hel lavaret d'eoc'h. Ne zaleo ket Thomas d'en em gavout aman, dioc'h a lavar mignoned d'eomp, o deus her gwelet. Klevet a raimp an dra ze gantan.

YANN

N'eus forz peger kaer, n'eus forz peger souezus e vezo ar pez a lavaro d'eomp, ar burzud en deus gwelet ne vezo hano ennan, sur, nemet eus hor mamm, hor prinsez, hor rouanez karet ha muia karet, ar Werc'hez Vari, ra vezo meulet.

PER

Ho mennoz eo va mennoz ive. A hend all, emaomp o vont d'her gouzout, ha dioc'htu, zoken. *Thomas a zeu.*

XVI DIVIZ

YANN, PER, THOMAS

THOMAS, *baz ar beacher en e zourn*

Ra ziskenno warnoc'h, breudeur ker, bennoz an Tad, hag ar Mab, hag ar Spered Santel.

PER

Ha warnoc'h ive.

THOMAS

Peb hini ac'hanoc'h ho taou, a zo mantret bras e galon. Me avat, a zo, va hini, leun a levenez.

YANN

Her c'hredi a rafemp dioc'h ar pezh hon eus klevet diwar ho penn. Livirit d'eomp, neuze, Thomas, kemend a hello dic'h lac'hari ho preudeur paour.

THOMAS

Laouen oc'h hen ober. Gwelet em eus Mamm hor Zalver o pignat d'an nenvou, korf hag ene.

PER

Brasa eurvad evidoc'h!

YANN

Meulomp madelez an Aotrou Doue. Komzit, ni ho ped, Thomas; ho selaou a reomp.

THOMAS

P'edon o vont da dremen dre unan eus doriou Jeruzalem, e klevis eun avel grenv awalc'h o trouzal, daoust d'an oabl beza sioul ha glas. O sevel va daoulagad oc'h an nenv, chom a ris estlammet a grenn gand ar souez. War eur goabrenn wenn, gwennoc'h eget an erc'h ouz ar menesiou, e oa eur c'hreg eus ar re gaera. He c'hened dispar oa treac'h, mil gweach, da gement kened all eus an douar ma, peger kaer bennak e c'hellje beza. Ar c'hreg se oa flouroc'h eget eur rozenn e miz mae. He zae hag he gouel a yoa, warno, liou melen aour ha liou ruz-ruz ar goulou deiz o sevel. Daouzek steredenn holl skedus a rea eur gurunenn en dro d'he fenn. Douget e oa gand eur strollad elez koant, ha mousc'hoarzin a rea etre o divreac'h. Ar goabrenn, an elez hag ar c'hreg, holl war eun dro, a bigne gouestad etrezek an nenvou. Eur c'houez a ezans, mesket gand eur c'houez a valzam, a ziskenne war an douar. Mat; gwechall, siouaz! ne greden nemet er pezh a welen. En dro ma, an Aotrou Doue en deus bet, adarre, truez ouzin. Gwelet em eus. Ha piou e ve an hini am eus gwelet, pa ne ve hor Gwerc'hez venni- get, Rouanez an elez?

PER

Trugarez d'eoc'h, Thomas. Digaset hoc'h eus d'eomp, gand ar blijadur d'ho tistro en hon touez, kelou leun a zudi diwarbenn ar Werc'hez Vari. He gloar a bado da virviken en nenv, met red bras eo e vezo meulet ive, war an douar ma, bete fin ar bed.

YANN

Ni a zo dister hor gouiziegez; pec'herien
omp; ne ket difennet ouzomp, evelato, na
lennfemp, mar gellomp, en amzer da zont, o
c'houlenn, digand ar Spered Santel, e furnez,
e nerz hag e sklerijenn. Mari a vezo meulet
eus an eil benn ar bed d'egile. En amzer da
zont, eur bedenn gaer a lakaio ar c'hleier da
zeni, en holl ilizou, teir gweach bemdez, d'ar
mintin, da gresteiz, ha dioc'h ar pardaez. Nag
hen a vezo dudius klevet evelse moueziou ar
c'hleier, bras ha bihan, o tinsal en enor da
Vamm hor Zalver.

THOMAS

Divezatoc'h, etouez an holl vroiou eus an
douar, unan anezo, dibabet gant Doue, a
vezo e hano da zont BRO-C'HALL. Ar brinsed
a reno war ar vro venniget se hag ar bobl a
vezo dindan o galloud o devezo eur garantez
tener eus ar re denera evid ar Werc'hez. Rak
se lavaret e vezo gand an holl, adaleg ar zao
heol beteg ar c'huz heol, adaleg an hanter
noz beteg ar c'hreisteiz: ROUANTELEZ VRO
C'HALL, ROUANTELEZ VARI.

PER

Divezatoc'h c'hoaz eur Pab Santel a ge-
menno d'an Iliz eur gelenn nevez ma teuo,
diouti, eur blijadur zantel evid ar gristenien.
Diskleria a raio eo bet, ar Werc'hez, abaoue
an deiz m'eo bet konsevet, miret diouz ar
pec'hed a zigasomp ganeomp, o tont er bed.

diouz ar pec'hed great gant Adam, hon tad
kenta. Pebez enor! Pebez glanded!

YANN

He zruez a zigasao meur a frealz d'an dud
paour a jom en draonienn ma a zaelou. Peb
en amzer, o veza ma 'z eo ar Vamm a drugarez,
Mari en em ziskouezo gand he c'hened kaer
dreist, dirag ar re vihan ha paour, dirak pao-
tredigou ha plac'hedigou an denved. Ar re
zister hag a zo glan o c'halon a welo, dirag
o daoulagad, he dremm o kenderc'hel eur
yaouankiz peurbadus, he gwiskamanchou o
skedi muioc'h eget an heol. A gantved e kant-
ved, gloar an Itron Varia ne d-aio nemet war
vrasaat, war uhelaat ha war skleraat. Rak se
trugarekaat a rankomp an Aotrou Doue. Ra
vezo benniget e vadelez da viken; *An Arc'heal
Gabriel, Resfa hag Azael a zeu. Yann, Per, Tho-
mas, Resfa hag Azael en em strink war o
daoulin.*

XVII DIVIZ

PER, YANN, THOMAS, RESFA, AZAEL,
AN ARC'HEAL

AN ARC'HEAL

Ar pezh hoc'h eus lavaret diwarbenn ar Wer-
c'hez a blij d'an Aotrou Doue. Ha me, d'am
zro, a berz an elez holl eus ar baradoz, me ive
a veulo va Rouanez kaer. Hi, hag hi hepken,
a zo bet gwerc'hez gant gloar ar vamm,
mamm gant gwender ar werc'hez. Gwerc'hez
ar gwerc'hez ed eo, mamm ar mammou eo.

He rouantelez a ro d'ezi ar galloud er bed
ma hag en nenvou. Hi eo ar steredenn a lu-
gern dreist an holl stered, ar c'hrouadur uhe-
loc'h eget an holl grouadurien. Ha d'eoc'h
ebestel santel, e lavaran, eus he ferz: Piou
bennak a garo an Itron Varia ne d-aio ket da
goll. Livirit, d'ho tro, ar c'helou mat se da
gement pobl a zo war an douar. Ra vezo Mari
karet, enoret ha meulet keit ha ma pado ar
bed. Ha breman, digorit ho kalonou d'al
laouenidigez. Ema eur weledigez dispar o
vont d'en em ziskouez d'eoc'h. Gwelet a reot
kurunidigez ar Werc'hez er baradoz. Klevet a
reot an elez, o kana kaer he meuleudi. *Nao
ealig a zeu. Eur gouel a zigor e goueled an teatr.
Gwelet a reer ar Werc'hez, eur gurunenn
aour skedus war he fenn, gwiskamanchoù
rouanez kaer meurbet warni. Azezet eo war
eun tron.*

XVIII DIVIZ

AN HEVELEP RE, NAO EALIG

ROUANEZ AN NENVOU

GWERZ-LID KANET GAND AN ELEZ

WAR DON: *Meuleudi an Itron Varia Lourd.*

Ave, ave, ave Maria!

Ave, ave, ave Maria!

Kanomp eur werz lirzin,

Eur zon a enor,

Da sterenn ar mintin,

Da sterenn ar mor.

Ave, ave, ave Maria! 2 w.

Rouanez ar Gwerc'hezed,
Rouanez an elez,
Ni a veul ho klanded
Hag ho madelez.

Ave, ave, ave Maria! 2 w.

Palez aour benniget,
Dor ar baradoz,
Ra vezo kinniget
D'eoc'h hu mil bennoz.

Ave, ave, ave Maria! 2 w.

Bepred war boull ar bed
Ez eus tud truezus;
Evito ni ho ped
Mamm vat, Mamm Jezuz.

Ave, ave, ave Maria! 2 w.

ar gouel a ziskenn.

